

matrozis un sanitāre?

EGONA ZĪVERTA FOTO

Jau gadiem ilgi cilvēki 9. maijā dodas pie pieminekļa Jaunajā ostmalā, lai gan tam nav nekāda sakara ar tā dēvēto Uzvaras dienu, ko plaši atzīmē Krievijā.

<< "Viņu vidū bija arī nozīmīgs skaits padomju kolaboracionistu, kuri tikai nedēļu iepriekš bija piedalījušies 1941. gada 14. jūnija deportācijās un citās represijās pret civiliedzīvotājiem Liepājā un tās apkārtnē," norādījis pētnieks, paužot arī, ka piemineklis rada vēstures realitātei neatbilstošu priekšstatu, ka Liepāja 1941. gada jūnijā nevis atradās divu Latvīju svešu totalitāru režīmu militārās sadursmes krustpunktā, bet gan gloricē viena okupācijas režīma karaspēku un vietējos kolaboracionistus. Turklāt šis objekts negodā neatkarīgas un demokrātiskas Latvijas valsts vērtības un šķeļ, nevis vieno sabiedrību, tai skaitā dodot iespēju zināmām aprindām pulcēties pie šī pieminekļa un paust vēstures faktiem neatbilstošu Krievijas Federācijas Lielā Tēvijas kara naratīvu, kas neatzīst PSRS veikto Latvijas okupāciju un robežojas ar Krievijas agresijas Ukrainā attaisnošanu.

Arī vēsturnieks, bijušais pieminekļu inspektors Gunārs Silakaktiņš atzīmējis, ka piemineklis pilsētas centrā kļuvis par politizētu kulta objektu, kur 9. maijā un 23. februārī pulcējas padomju okupāciju un pašreizējo Krievijas politiku slavinoša sabiedrības daļa.

"Tā kā joprojām Otrā pasaules kara notikumi ir ļoti politizēti, ir jāpaiet laikam, lai sabiedrība uz šādu pieminekli varētu paskatīties kā uz vēstures liecību," savukārt vērtē vēsturniece, vēstures doktora grāda pretendente Inna Ģīle. "Šis piemineklis ir sava laika liecinieks, bet ne "svētvieta". Kritušos karavīrus būtu jāpiemin kapos un baznīcās, nevis pilsētas centrā pie savulaik radīta okupācijas varu slavinoša simbola, kas arī mūsdienās tā tiek izmantots. Saglabājot šādu pieminekli pilsētvidē, tiek akceptēta sagrozīta vēsture – tā saukta "uzvarētāju" versija. Agresors bija divas totalitāras valstis – Nacionālo-

ciālistiskā Vācija un PSRS –, jo abas sadalīja ietekmes sfēras ar 1939. gada 23. augustā noslēgto Molotova-Ribentropa paktu, un tad, kad šīs ietekmes zonas bija sasniegtas, notika divu totalitāru valstu sadursme. Piemineklis ir Latvijas okupācijas simbols un atgādina pilsētas iedzīvotājiem un viesiem par PSRS okupācijas varas iestāžu zvērībām un represijām."

Savukārt Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātes docents Martiņš Minturs atzīmējis, ka atšķirībā no daudziem padomju laikā Latvijā uzceltajiem pieminekļiem "padomju karavīriem atbrīvotājiem" piemineklis Liepājas aizstāvjiem ir saistīts ar reāliem notikumiem Latvijas vēsturē Otrā pasaules kara laikā, arī tā novietojums visumā atbilst pilsētas rajonam, kuru skāra karadarbība.

Latvijas Nacionālo partizānu apvienības priekšsēdētāja Biruta Rodoviča ir vienprātis ar citiem, kuri uzskata, ka piemineklis ir padomju okupācijas armijas un varas simbols, ap kuru vēl joprojām pulcējas Latvijai naidīgi spēki. "Pēdējie notikumi, karš Ukrainā, izdarības 9. un 10. maijā gan Rīgā, gan Liepājā, tikai palīdzēja noraut liekulības maskas un atsegt "svinētāju" patiesu būtību – izmantot šos pieminekļus, lai

slavinātu agresori Krieviju un nomelnotu Latviju."

Puķu vietā matracis

Aizstāvju piemineklis nav vienīgā vieta, uz kuru taciņu ieminuši 9. maija svinētāji. Tāda ir arī piemiņas vieta sarkanarmijas karavīriem Vidus fortā Zaļajā birzē, līdzās 14. novembra bulvārim.

Pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā liepājnieks Jevgēņijs Osipovs, kuru ar nacionālajiem jautājumiem saistītu izlēcienu dēļ jau gadiem ilgi uzpasē Valsts drošības dienests (VDD), izveidojis "tautas kustību" padomju pieminekļu jeb "svēto vietu" apsargāšanai. Osipova "Nakts sardze" apsargājot arī piemiņas vietu Zaļajā birzē. Pirms neilga laika Osipovs feisbukā gan pažēlojās, ka sargiem, kas pārgājuši uz diennakts režīmu, trūkstot resursu, un aicināja ziedot auto videoreģistratorus, ar likumu atļautos paš aizsardzības līdzekļus, nakts redzamības kameras filmēšanai, rāčijas un "cita veida materiālo nodrošinājumu".

VDD apliecina, ka par "Nakts sardzes" aktivitātēm ir informēts, vienlaikus norādot, ka drošības dienesta vērtējumā tās saistītas ar atsevišķu personu vēlmi veicināt savu atpazīstamību un audzēt politisko kapitālu kontekstā ar oktobrī gaidāmajām Saeimas vēlēšanām.

UZZIŅAI

LIEPĀJAS PAŠVALDĪBAI PIEDEROŠIE PIEMINEKĻI, PIEMIŅAS VIETAS, PLĀKSNES

- Piemiņas plāksne 1905. gada cīnītājiem – Rīgas iela 63/65;
- Otrā pasaules kara laikā nogalināto piemiņas vieta – Lībiešu iela 33A;
- 1919. gada cīnītājiem – 14. novembra bulvāris;
- Liepājas robežzīme I – Liepājas–Rīgas šoseja;
- Liepājas robežzīme II – Liepājas–Klaipēdas šoseja;
- Piemiņas akmens Alfrēdam Klestrovam – Brīvības iela 205;
- Piemiņas zīme Liepājas ebreju geto – Kungu iela 31/33;
- Piemiņas zīme Pirmajai pagaidu valdībai – Vecā ostmala;
- Otrā pasaules kara upuriem veltītā memoriālā siena – Roņu iela 6;
- Piemiņas zīme 1905. gada notikumiem – Jūrmalas ielas galā pie Jūrmalas parka;
- Koka krusts Otrā pasaules kara upuriem – Invalīdu iela 5 (Kristiāna Dāla iela 2);
- Piemineklis 1941. gada notikumiem (granātmetējs) – Rīgas iela 2;
- Piemineklis bojā gājušajiem jūrniekiem – Jūrmalas parks;
- Kureliešu piemiņas vieta Krasta ielas galā – Atmosdas bulvāris 37;
- E. Rimbenieka piemiņas vieta – E. Rimbenieka un Uliha ielu krustojums;
- Vides objekts "Spoku koks" – Jūrmalas parks;
- Mūziķu slavas aleja – iepriekš Zivju iela, tagad Jūrmalas parks.

AVOTS: KOMUNĀLĀ PĀRVALDE

Ceturtdien ap pusdienas laiku, kad "Kurzemes Vārds" apskatīja šo laikazoba apskādēto memoriālu Zaļajā birzē, neviens sargs nebija manāms, vien piemiņas vietas pakājē stāvēja no plastmasas ūdens trauka pagatavota vāze ar apvītušām neļķēm.

Tas pats arī pie netālu esošās piemiņas vietas (pie fortu pulvera pagrabu drupām), kur 1941. gada 25. jūnijā nāvīgi ievainoja sarkanarmijas ģenerālmajoru Nikolaju Dedajevu. Sargu nav, tikai novītušas puķes.

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas Liepājā demontēti daudzi padomju laika piemiņas objekti, taču šur tur tie joprojām saglabājušies. Piemēram, līdzās O. Kalpaka ielai, blakus vietai, kur tagad būvē dzeramā ūdens termināli, slejas apdrupusi betona celtne, pie kuras piestiprināta plāksne krievu valodā vēsta: "Šeit vecā cietokšņa tālmēru paviljonā atradās 843. zenītbaterijas komandpunkts. Zenītbaterijas apkalpe varonīgi aizstāvēja Liepāju 1941. gada 22.–27. jūnija dienās."

No šeit redzētā secināms, ka par šo "svēto vietu" jau sen neviens nerūpējas. Te nav ne sargu, ne ziedu, vien līdzās nomestais matracis liecina, ka šo objektu iecienījuši gruzotāji vai bezpajumtnieki.

Cik daudz padomju laika piemiņas objektu Liepājas pilsētvidē vēl saglabāties, precīzi nav zināms.

Pirms diviem gadiem laikraksts "Neatkarīgā Rīta Avīze" publicēja biedrības "Brāļu kapu komiteja" vadītāja Arņa Āboltiņa sagatavoto pārskatu par 313 padomju varas uzstādītiem pieminekļiem un ierīkotām piemiņas vietām ārpus Brāļu kapiem. Tiesa gan, ar norādi, ka pārskatam ir informatīvs raksturs un par uzskaitīto objektu esamību dabā nepieciešams pārliecināties klātienē.

Sarakstā iekļauti deviņi objekti Liepājā un ap 20 tagadējā Dienvidkurzemes novadā.

Liepājas objektu sarakstā minēta, piemēram, piemiņas vieta Robežsardzes kuterā MO-207 komandierim, vecākajam leitnantam N. I. Kaplunovam (piemiņas siena ar kuterā bareljefu, piemineklis ar ordeņa bareljefu un metāla burtiem, pakājē – enkurs. Datēts ar 1976. gada 28. maiju, atrašanās vieta – Uliha iela 5, kas ir Liepājas Jūrniecības koledžas adrese. "Kurzemes Vārds" minētajā vietā šādu piemiņas vietu neatrod, un arī vairāki šobrīd ar koledžu saistīti cilvēki teic, ka šādu piemiņas sienu neatceras, iespējams, tā jau sen diskrēti demontēta.▶